

КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКА ЗЛОЧИННІСТЬ ІНОЗЕМЦІВ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Розпочата 14 квітня 2014 року збройна агресія російської федерації проти України та повномасштабна війна з 24 лютого 2022 року призвели не тільки до тимчасової анексії й окупації окремих територій і регіонів країни, руйнувань, значних економічних, екологічних і людських втрат, але й суттєвого ускладнення криміногенної ситуації та, як наслідок, стрімкого зростання рівня окремих видів злочинності. У такій ситуації, в Україні продовжує існувати загроза виникнення нових та ескалації тліючих міжетнічних і міждержавних конфліктів, що підсилюються зацікавленості в них представників злочинних угруповань. З південного та східного флангів, від Мосула до Донецька, формується дуга, в межах якої здійснюється неконтрольоване перекидання живої сили, військової техніки та супутне їм вчинення кримінальних правопорушень, а кримінологічна ситуація, яка склалася нині в Україні, є суттєвим дестабілізатором суспільного життя. Існування невизнаних та некерованих територій створює широкі можливості для подальшої ескалації конфліктів і здійснення злочинної діяльності. Відповідно головним напрямом кримінологічної політики держави є запобігання кримінальним правопорушенням та боротьба зі злочинністю [2, с. 12].

Сьогодні існує основний напрям виокремлення у структурі злочинності загальнокримінальної спрямованості трьох основних блоків: корисливих, насильницьких і корисливо-насильницьких злочинів, що мають багато в чому спільну причинність, подібну особу злочинця і однотипні заходи запобігання, принаймні загальносоціального характеру [1, с. 13]. Виходячи з усвідомлення основних завдань, що випливають із визначення предмета кримінології, можна вести мову про категорію корисливо-насильницької злочинності, як найвищого рівня узагальнення та існуючої в Україні криміногенної дійсності, пронизаною корисливою мотивацією та насильницьким досягненням її цілей.

Насильницьке заволодіння матеріальними благами – найдавніший спосіб незаконного збагачення. Відколи злочинна спільнота усвідомила його вигідність й ергономічність, продовжується масове відтворення корисливої насильницької злочинної практики, наслідки якої приголомшили людство сотнями тисяч скалічених і убитих людей як заможних, так і пересічних громадян [1, с. 6]. Це грабежі, розбійні напади, бандитизм, які практично завжди пов'язані з озброєними розбійними нападами або принаймні з приготуванням до таких нападів, вимагання, вбивство з корисливих мотивів тощо. Характеризуючи злочини корисливо-насильницької спрямованості, необхідно визнати, що

корисливий мотив виникає до вчинення злочину, а насильницькі дії є лише способом здійснення цього наміру.

Враховуючи геополітичні, міжнародні, історичні, національні та інші особливості українського суспільства, слід констатувати, що сегмент корисливо-насильницької злочинності саме іноземців у складі організованих злочинних груп в Україні є значним, а отже, ситуація обумовлює необхідність вироблення такої державної політики, яка б передбачала створення надійних різнорівневих перепон та використання всього потужного арсеналу засобів для нейтралізації поширення цього вкрай небезпечного явища [3].

Враховуючи специфіку досліджуваного виду злочинності, яку здебільшого необхідно розглядати як зріз злочинності в цілому, що характеризується поєднанням як загальних параметрів, так і параметрів специфічного характеру, слід наголосити на два основних моменти, а саме:

корисливо-насильницькі злочини, що вчиняються іноземцями у складі організованих злочинних груп в Україні представляють собою тяжкі форми злочинної поведінки, є доволі розповсюдженими, викликають значний суспільний резонанс у разі вчинення, характеризуються значною специфікою причинного комплексу, який обумовлює своєрідність діяльності щодо запобігання таких злочинів. З кримінологічної та соціальної точки зору це крайнє негативне, антисоціальне явище, оскільки їх наслідки, з одного боку, негативно позначаються на нормальному функціонуванні безпечного середовища держави, а з іншого – деструктивно впливають на моральні та гуманні цінності різних сфер суспільства;

корисливо-насильницькі злочини, що вчиняються іноземцями у складі організованих злочинних груп в Україні, характеризується значним рівнем латентності, особливо це стосується тих корисливо-насильницьких злочинів, що були учинені в Україні по відношенню до самих іноземців.

На нашу думку, для того, щоб підвищити якість вивчення реального стану злочинності, необхідно поєднати три системи даних: офіційну статистику, соціологічні дані та експертні оцінки. Для цього має проводитись постійний моніторинг суспільних відносин з метою виявлення причин та особливостей криміногенного впливу на них, виникнення нових загроз та ризиків, щоб у подальшому здійснювати ефективний захист та охорону суспільних відносин в цілому, і у сфері власності зокрема, у тому числі кримінально-правовими засобами.

Отже, кримінологічне дослідження корисливо-насильницьких злочинів, що вчиняються іноземцями у складі організованих злочинних груп в Україні спрямоване як на запобігання корисливо-насильницьких злочинів учинених цією категорією осіб, так і на недопущення вчинення таких злочинів відносно самих іноземців, для досягнення єдиної мети – захисту суспільних відносин всередині держави та окремо фізичної особи від вчинення відносно неї

кримінальних правопорушень. Така теоретична модель відбиває реально існуючі форми злочинної практики і, в певній мірі, екстраполює потенційні модифікації суспільно небезпечної активності, котрі можуть призвести як до розширення міграційного законодавства та спектра кримінально-правових заборон найближчим часом, так і до удосконалення конструкцій чинних норм КК України.

Підсумовуючи вищевикладене, під корисливо-насильницькою злочинністю іноземців у складі організованих злочинних груп в Україні пропонуємо розуміти: крайнє негативне, антисоціальне явище відносно масового насильницького збагачення іноземців, що проявляється у вчиненні ними корисливих злочинів на території України у складі трьох і більше осіб, поєднаних із застосуванням чи погрозою застосування насильства.

Список використаних джерел

1. Головін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія. Харків: Право, 2011. 440 с.
2. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. Київ: НІСД, 2015. 474 с.
3. Калініна А. В. Запобігання злочинності іноземців та осіб без громадянства в Україні: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків. 2018. 369 с.

Пустовий Олександр Олександрович,
старший викладач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Анотація. Запровадження інституту кримінальних проступків в Україні та приклади його ефективного застосування в зарубіжних державах. Проаналізовано диференціацію кримінальних правопорушень із виокремленням кримінальних проступків. З'ясовано можливості припинення обвинувачення за вчинення кримінального проступку.

Ключові слова: кримінальні проступки, кримінальне правопорушення, проступки в Україні, проступки в зарубіжному законодавстві, розслідування кримінальних проступків, Кримінальний кодекс.

Summary: The introduction of the institute of criminal misdemeanors in Ukraine has been researched. Fundamentally important aspects of criminal misdemeanors in Ukraine are highlighted: it is not a crime, so a person has no criminal record after serving his sentence; it is not investigated by an investigator, but by an interrogator; during the